

SEZAI KARAKOÇ EDEBİYATINDA TÜRK TOPLUM KÜLTÜRÜNÜN TEMEL DAYANAK NOKTASI OLARAK İSLAM VURGUSU

ISLAM EMPHASIS AS A MAIN REFERENCE POINT IN THE CULTURE OF
TURKISH SOCIETY IN THE LITERARY OF SEZAI KARAKOÇ

Arif AYTEKİN¹

Öz

Sezai Karakoç, Türk toplumunun modernleşme ve radikal batılılaşma eksenine dâhil olduğu cumhuriyet döneminin öne çıkmış şair ve düşünürlerindedir. Modernlik ve onun üzerinde gelişen çeşitli sosyal ve siyasal akımların küreselleşmeleri, ulus-devletleri ve onları bir arada tutan kültürel kodları aşındırmıştır. Söz konusu bu dönemde Karakoç'un ortaya koyduğu düşüncelerin Türk toplumunda yeni bir "diriliş ruhunu" geliştirdiği görülmektedir. Türk toplumunun, çeşitli bağlamlarda şekillenmesinde katkı sağladığı ve aynı zamanda kendisinin de ondan biçim aldığı İslam kültürü, Cumhuriyet döneminde resmi ideoloji tarafından toplumsal gerçeklik alanı dışına itildiği bir süreçte, Karakoç edebi eserleri, şiirleri, siyasi ve felsefi düşünceleriyle İslam kültürünün Türk toplumunda yeniden güçlü bir şekilde yeşermesi ve kalıcı olması için ona ruh vererek yeniden diriltme çabası içerisinde olmuştur. Özellikle şiirleri ve düşünce metinlerinin yanı sıra, siyasi bir lider olarak öncelediği fikirleri genelde sağ politik liderler tarafından ve 2000'li yıllardan itibaren de iktidar aktörleri tarafından önemsenip parti söylemlerinde yüksek sesle kamuoyuyla paylaşılıp, sahiplenilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sezai Karakoç, Millet, Batılılaşma, İslam Kültürü, Türk toplumu, Türk Kültürü

Abstract

Sezai Karakoç, a poet and a thinker, is regarded as one of the prominent figures who emerged during the modernization and radical westernization processes of the modern Republic of Turkey. Globalization of modernity and its relevant diverse social and political movements has eroded nation-states and their socio-cultural codes and bounds which are considered as functional for the former. Karakoç has contributed to the new wave of revival and resurrection of Turkish nation through his ideas and thoughts during this period. Turkish nation and Islamic culture reciprocally participated in the establishment of each other constructively in a variety of aspects throughout the centuries. While the state ideology sidelined Islamic culture from the social reality, in general perspective, during the Republic era, Karakoç has contributed to the reconstruction of Islamic culture in Turkish society through his works and thoughts such as, poems and prose writings. Beyond his poems and thoughts, his political ideas were embraced by the rightist political leaders during the late decades of the 20th century. In particular, political actors in the early years of the 21st century have taken into consideration and given a significant place to Karakoç's political ideas in their party programs and policies in subsequent governments.

Keywords: Sezai Karakoç, Nation, Westernization, Islamic Culture, Turkish society, Turkish culture

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, arifaytekin@akdeniz.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0705-5835

Giriş

Sezai Karakoç, şiir ve düşüncelerinin yanı sıra samimi, naif, pürüzsüz duruşuyla birçok akranımda olduğu gibi benim de ilgimi hep çekmiş bir düşünürdür. İstanbul'da Mimar Sinan Üniversitesinde sosyoloji bölümünü okuduğum 1990'lı yıllarda Üsküdar'da bir öğrenci evinde kalıyorduk. Sezai Karakoç ve İsmet Özel, o denemde neredeyse her akşam çay sohbetlerimizde arkadaşlardan birinin elinde olacak şekilde evimize konuk olurlardı. Şiir ve metinlerinden tanıdığım ve zihnimde önemli bir yer eden Karakoç portresinin yanında zaman zaman onunla günlük hayatta da karşılaştık. İlkinde Galiba Diriliş Partisi çalışmaları vesilesi ile geldiği Üsküdar'da onu büyük bir otomobilin arka koltuğunda, insan vücudundaki protez gibi duran bir halde görmüştüm. İkincisinde ise 1994'te Eminönü'nden tek başına Cağaloğlu yokuşunu çıkarken ondan habersiz, sevgilisine açılmaktan korkan! âşık bir genç gibi, gizli gizli onu takip ederken kendimi bulmuştum. Yaklaşık 10, 15 dakika yavaş yavaş yokuşu çıkan Sezai Karakoç'u tanımlamayacağım bir arzu ile gizli gizli izleyerek takip etmişim. Akşam eve gittiğimde sanırım olayı ve bendeki izlenimi arkadaşlarıma şöyle açıklamışım: Bugün Sezai Karakoç'u gördüm ve onu dikkatle takip ettim. Onun karşıdan gelen insanları, yolu, tabelaları bir bakıma çevresini görmediğini; yakınlara bakmadığını, uzak bir ufka, belki tarihe, hayal âleminde, metafizik bir dünyada bakarken, yürürken gördüm. Duyularımın devre dışı olduğu bir bakışını gördüm onun... Sonra şiirlerini okuduk... “Ben yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi yaşıyorum, Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum” ... Onu okumanın tadı hep zihnimde canlı iken üzerine yazmak beni büsbütün zora sokmaktadır. Bu çalışmada Sezai Karakoç'un şiir ve edebiyat anlayışından ziyade, metinlerinde Türk toplumunun kültür mayasındaki İslam vurgusu üzerinde durulacaktır.

Türk modernleşmesinde askeri ve politik alanın etkisi toplumsal ve kültürel alanın hep üzerinde olmuştur. Yüzeysel bakıldığında bu önerme olgusal gerçeklik açısından karşılık bulsa da, derinden ve kalıcı olan üzerinden bakıldığında toplum ve edebiyat, uzun tarihsel süreçte siyasal ve askeri alanın tercihlerini dolaylı olarak biçimlendirdiği görülmektedir. Yine aynı düzlemde ulus-devlet dikotomisinde Fernand Braudel'in kavramsallaştırmasıyla “short durée” üzerinden toplumsal çözümleme yapıldığında Türkiye bir devlet-ulus olduğu yargısı doğruluk değerine yakın görünmektedir. “Longue durée” açısından olgu incelendiğinde ise taşların eninde sonunda yerine oturduğu, sosyolojik olanın politik alana galebe çaldığı öngörüsü yabana atılmamalıdır. Türk toplumunda şairler tarihin her evresinde toplumsal alan kadar siyasal alan üzerinde, siyasal söylemlerin şekillenmesinde etkili olduğu izahıta varededir. Bu çalışma, Sezai Karakoç'un metinlerinde Türk toplumunun ana kültürel kodu olduğu düşünülen “İslam'ın” Türk toplumundaki yeri üzerine edebiyat sosyoloji açısından bir inceleme olarak nitelenebilir. İslam kültürü, belli bir dönem resmi ideoloji açısından yok sayılıp göz ardı edilse de, önüne yapay kalın duvarlar, sedler örülse de; doğal muazzam bir nehir gibi Türk toplumunda akmaya devam etmekte, “mainstream” özelliğini hiç kaybetmediği düşünülmektedir.

Kültür, sosyolog gözünde “toplumsal yapı” anlamına gelir (Mardin, Türk Modernleşmesi, 2011, s. 22). Tanzimat'tan günümüze Türk toplum yapısında, kültüründe meydana gelen batılılaşma eksenindeki değişimlerin izini birçok alanda takip etmek mümkündür. Roman'ın uzun zamandır Türk modernleşmesinin laboratuvarı olduğu Şerif Mardin ile meşrulaştığı, kabul gördüğü bilinmektedir. Biraz daha ileri giderek Osmanlı-Türk modernleşmesinde roman, sosyolojinin yerini tutmuştur yargısını haklı çıkararak birçok değerlendirmeye tesadüf etmek mümkündür. Daha aşırı yorum veya iddia işaret edilen boşluğun Türk şairleri ve şiiri tarafından doldurulduğudur. Modern roman ister

bireye ister topluma odaklansın her hâlükârda içinde doğduğu topluma açılan bir pencere görevi üstlenmektedir. Aynı iddia şiir için de söylenebilir mi?

İsmet Özel, “bir toplumdaki bel kaymasını ilk fark eden şairlerdir” anlamında bir ifadeyi her fırsatta dile getirmektedir. Bir bakıma yukarıda idealize edilen durum şairin, Türk toplumunun içinde bulunduğu ve karşı karşıya kaldığı ciddi sorunları, hem fark etme hem de çözmeye ilişkin öngörülerini olarak okumak yerinde olacaktır. Özel’e göre, “*şiir milletin nereye tutunacağına işaret eder. Türk şairleri her dönemde bunu vazife edinmişler...*” Bu bağlamda Özel’in önemli bir tespiti de; Türk toplumunda sözü dinlenen, ona bakılarak istikamet tayin edilen bir bilim adamı ve filozofun bulunmadığını, bunun yerine her dönemde ve her düşünceden sözü dinlenen çok sayıda şair bulunduğu dikkat çekmektedir (Aytekin, İsmet Özel Versus Dünya Sistemi, 2017, s. 266). Özetle Türkiye’de bilim ve felsefenin bıraktığı boşluğu hep şiir doldurmuştur (Özel, Toparlanın Gitmiyoruz I, 2010, s. 354). Bu istikamette benzer tespitler, Besim Dellaloğlu’nun Kurtuluş Kayalı’dan yaptığı alıntılarda takip edilebilir. Ona göre, Türkiye’de sosyoloji çalışmalarında en çok eksik bırakılan alan sanat sosyolojisi ya da edebiyat sosyolojisi alanıdır. Özetle Dellaloğlu, Kemal Tahir, Yakup Kadri ve Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şiir, roman ve edebiyat üzerinden fikir yürüten, toplumu anlamaya, çözümlenmeye çalışan şahsiyetleri sosyolojik faaliyet içinde nitelenmektedir (Dellaloğlu, 2013, s. 31).

Sezai Karakoç bir bakıma günümüzden geriye doğru gidildiğinde kendisini yakın tarih bakımından Necip Fazıl, Yahya Kemal, Mehmet Akif, uzun tarihi dönem içinde ise İmâm-ı Rabbani, Muhyiddin-i İbn-i Arabi, Mevlana, Yunus Emre ve İmam Gazzalî’i gibi mutasavvıf ve şairlerle aynı çizgide, aynı amaca matuf olarak temellendirmektedir. Hepsi aynı millet mefkûresinin erleri, erenleri olarak görülmektedirler. Karakoç, Türk toplumunun son iki yüzyılda batının görece teknolojik üstünlüğü karşısında eziklik duygusuna kapılarak kendisine yabancılaşma eğilimine girdiğini, bu ezikliği giderme konusunda toplumun kendine gelmesinde, kendisini bulmasında ve bu hastalıklı ruh halinden kurtulma konusunda görevin aydınlara düştüğünün önemine işaret etmektedir. Türk toplumunda fiili olarak bu görevi şairlerin gördüğünü düşündürmektedir. Şair ve şiir yüzeysel değerlendirildiğinde özneye, özele ait bir alanı imlese de Türk toplumunda şairler ve şiirler, her dönemde toplumsal meselelerin merkezi yerine oturmuştur. Özel’in bu bağlamda, “bir toplumdaki bel kırıklığını ilk fark edenler şairlerdir” tespiti önemsenmektedir. Toplum, toplumun edebiyatı üzerinden okumak post modern sosyolojinin de ilgi duyduğu önemli ve kalıcı bir alan olarak kabul edilmelidir.

Karakoç, batılılaşmayı yüz elli yıldır devlet ve toplumu kendi bin yıllık tarihinden koparan bir akım olarak nitelenmektedir (Karakoç, Varolma Savaşı, 2003, s. 35). Batılılaşmayı Türk toplumunun kendisine gelmesi konusunda “çıkılmaz bir sokak” olarak nitelleyen Karakoç, Yahya Kemal gibi Türk toplumunun geleceğini “mazideki ati” de görmektedir. Bugünkü batının oluşmasında bile Endülüs uygarlığının yadsınamayacağına vurgu yapan Karakoç, genelde Müslümanların özel de ise Türk toplumunun kendi eski ihtişamlı günlerine kavuşmasını kendi kaynakları ile kuracağı sağlıklı ilişkiye bağlamaktadır. Klasik dönemde Moğol ve Haçlıların fiziki saldırıları ile yıpratılan ve baskı altına alınan İslam medeniyeti Yunus Emre ve Mevlana gibi manevi erlerin çabaları ile toparlandığını; günümüzde de aynı görevi üstlenecek dava adamlarının çabaları ile benzer sonuçların doğmasına engel bir durumun olmadığına dair işaretler Karakoç metinlerinde rahatlıkla görülebilmektedir. Düşünce hayatının giderek sönmesi, İslam dünyasını bugünkü acı duruma getirdi. Artık Gazaliler, Muhyiddin-i Arabiler, Mevlanalar yetişmiyor. İslam Medeniyetinin parlak dönemlerindeki düşünce, bilim ve sanat için duyulan o büyük ve essiz tutkudan bugün eser yok.” (Karakoç, Çağ ve İlham II, 2012, s. 23)

Avrupa’da filiz veren milliyetçilik anlayışlarının Selçuklu-Osmanlı müktesebatına dayanan Türk toplumunda yıkıcı özelliğine dikkat çeken Karakoç, milliyetçiliğin aynı dili konuşan, benzer maddi ve manevi kültür kodlarını paylaşan Avrupa toplumunda irili ufaklı derebeylik düzenine dayanan yapıda toparlayıcı bir üst kimlik oluşturmaya karşılık Türk toplumunda ayrıştırıcı ve yıkıcı özelliğini dikkat çekmektedir. Kendi kaynaklarımıza dönerek yeniden İslam nosyonu içinde bir üst kimlik kodunu, millet anlayışını geliştirmenin ve çıkış yolunu bulmanın önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda Anadolu’nun öz kültürü olarak da İslam’ı, terki mümkün olmayan kültürümüz olarak değerlendirmektedir (Karakoç, Sütun Günlük Yazılar II, 2011, s. 341).

Batının gölgesinde radikalleşen Cumhuriyet dönemi modernleşme politikalarının en uç ve yıkıcı etkisinin dilde yapılan devrimlerle gerçekleştiğini ifade eden Karakoç’a göre, bu devrimlerin etkisiyle Türk kültür ve düşünce dünyasının kendi geçmişi ile bağları kopartılarak zayıflatılmış, temelsiz, köksüz bir zemine çekilmiştir. Cemil Koçak’ın ifadesi ile “ geçmişiniz itina ile temizlenir” tarzında, Türk kültürü Türk sanat müziğine varana dek bu topraklarda yasaklanmıştır (Koçak, 2010, s. 10). Bu durumu izaha kavuşturmada veya Cumhuriyet dönemindeki modernleştirme politikalarının vahim sonuçlarına ilişkin ilginç değerlendirmelerden biri edebiyat sosyolojisi, özellikle Ahmet Hamdi Tanpınar üzerindeki çalışmalarıyla öne çıkan Besim Dellaloğlu’na aittir. Dellaloğlu’nun çocukluğu Erenköy’de geçmektedir. Erenköy’de annesinin oturduğu semte 1926 da yapılan çeşme üzerindeki Osmanlıca yazıyı okuyamamasına serzenişte bulunmaktadır. Profesör olmasına rağmen yaklaşık 90 yıl gibi kısa bir süre önce yapılmış kendi kültürünün maddi unsurları ile arasında açılan mesafeye ya da trajik duruma dikkat çekmektedir. “İşte o zaman anladım ne kadar derin bir cehaletin üzerinde oturduğumuzu ve bununla hesaplaşmadan hiçbir şeyi tam anlamıyla beceremeyeceğimizi” (Dellaloğlu, 2013, s. 12).

Cumhuriyet döneminde yapılan radikal devrimlerin başında sayılan dil devrimine batının desteği apaçıktır. Batının fikir veya zihniyet dünyasında, Türk ve Osmanlı son sekiz asırlık tarihleri bakımından en büyük “öteki” olarak görülmektedir. Batı eğer tahterevallinin bir ucu ise son sekiz asırlık Avrupa tarihi için tahterevallinin öbür ucunda Türk ve Osmanlı oturmaktadır. Bu uçlardan biri siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel olarak gelişip ağırlaşınca doğal olarak diğer ucu havaya kaldırır, yerden bağlantısını koparır, boşa çıkarır. Sonuçta ağırlaşan güçlenen ötekisini gerileterek onun yerine geçer. Bu karşıtlık ilişkisi o kadar açıktır ki birçok tarihçi, Osmanlı-Türk olmazsa, hesaba katılmazsa Avrupa tarihi yazılamaz, tezini ileri sürmektedir. Karakoç’a göre “Anadolu kadar, Doğu’yla Batı’nın kapıştığı, küfürle İslam’ın çarpıştığı bir başka toprak yok” (Karakoç, Mevlana, 2017, s. 8). Bu verili bilgilerden sonra Karakoç’un dil devrimi tahribatının Türk toplum ve kültür hayatında hatta devlet gücünün zayıflatılmasına ilişkin görüşlerine geçilebilir. Ona göre, “Türk yazısı, belki de, dünyada tek geçmişsiz ve tarihsiz yazıdır” (Kara, Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi III. (Metinler/ Kişiler, 1994, s. 387). Dil devrimi sadece Türk halkının kendi tarihi müktesebatı ile bağlantısını koparmamış aynı zamanda Osmanlı kültür hinterlandındaki Müslüman devlet ve halkların Osmanlı-Türk entelijansiyasını takibini imkânsız hale getirmiştir. 19. yüzyılın başına kadar Osmanlı-İstanbul’u bilim, sanat, kültür ve siyasetin merkez üssü olarak yüzyıllardır takip eden çevre/periferi; dil devrimi ve Latin gramerine geçişten sonra takip edemez hale gelmiştir. Karakoç’a göre, Osmanlı-İstanbul’unun yerini Mısır’ın Kahire’si almıştır. Kendi geleneklerine, müktesebatlarına sahip çıktıkları için büyük bir kopuş yaşamadılar. El-Ezher üniversitesinin aldığı rol gereği, bozulma bizimki kadar olmamıştır. Orada da batıcılık ve sosyalizm, alabildiğine tahribat yapmış, ama bizimki kadar isler çığırından çıkmamıştır, Yazarları ve şairleri, sadece Mısırlılar tarafından değil, bütün Arap Âlemince okunuyor ve izleniyor. Yüzyıl milyonluk Arap Âlemi, bir nevi merkez olarak Kahire’yi

görüyor” (Karakoç, Edebiyat Yazıları II, Disimizin Zarı, 1997, s. 8). Dil devrimi ile Osmanlı bakiyesi üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti devleti söylem üretme ve söylemini hedefe ulaştırması bakımından gücünü ve stratejik imkânlarını yitirme ile karşı karşıya kalmıştır.

Karakoç, çağımızda amansız bir mücadelenin, savaşın olduğunu ifade ederek, Müslümanların da bu var olma mücadelesinde olmalarını kaçınılmaz olarak görmektedir. Karakoç’un metinleri, cümleleri hermeneutik bir anlamaya tabii tutulduğunda, “Müslümanlardan” kasıt; Türkiye’nin merkezde olduğu veya lokomotif olduğu bir Müslümanlık, tarihsel verileri ile birlikte hatırlatılmaktadır. Bir bakıma “yiğit düştüğü yerden kalkar” deyimini, İslam’ın son kalesi veya bayrağın son düştüğü yer Osmanlı-Türk coğrafyası olarak Anadolu işaret edilmektedir. Bu yüzden kast mütekellim açısından diriliş hareketinin muştusunun tutuşacağı yer olarak Türkiye’nin işaret edildiği açıktır. Karakoç’a göre, paradoksal bir biçimde İslam ülkeleri içinde, en umut veren ve en umut vermeyen ülke Türkiye görülmektedir. İslam Âleminin kaderini, Türkiye’deki kördüğümün çözülmesine bağlar. Karakoç için sır, Türkiye kaderinde saklıdır (Karakoç, Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III, 1998, s. 24). Karakoç’un paradoksu Farsça yazar Türk şairi Nizami Gencevi’nin meşhur dizesini hatırlatmaktadır: Ümitsizlikte bile yeterinde ümit vardır, karanlık gecenin sonunda aydınlık sabah vardır: (در نوامیدی بسی اومید است پایان شب سیه سپید است).

Sezai Karakoç’un Millet Anlayışı

Sosyal bilimlerde birçok kavram gibi “*millet*” kavramı da üzerinde uzlaşmış kesin bir anlamdan yoksundur. Bilim adamlarının fikri arka planına ve önceliklerine göre, millet kavramı farklı anlamlarla anılmaktadır. Milli kimlik olarak “*millet*” modern anlamda etniklik ile açıklayanların olduğu gibi milleti; oluşturulmuş soyut, ideal bir kavram olarak yorumlayanlar da mevcuttur. Her ne kadar tarihsel bakımdan ilk milletler modern öncesi etnik çekirdekler temelinde oluşmuştur yargısı hâkim olsa da, örgütlü dinlerin siyasal organizasyon ve askeri güç bakımından merkezi konuma gelmelerinden sonra “*millet*” kavramının asıl gövdeye ulaştığı ileri sürülebilir (Aytekin, İsmet Özel Versus Dünya Sistemi, 2017, s. 55). Her iki durumda milli kimliğin temelinde olan millet kavramı soyut ve karmaşık bir doğaya sahiptir (Hobsbawm, 2006, s. 19). Bu sebeple millet kavramının oluşturucu öğeleri, tarihi bir toprağı/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihi belleği, kitlevi bir kamu kültürü, ortak/milli bir ekonomi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan insan topluluğu gibi kriterlerle, onları diğerlerinden farklı kılan özellikler sayılabilir (Smith, (2010), , s. 31-32). İmparatorlukların egemen olduğu, birçok etnikliğin bir arada bulunduğu dönemde “*millet*” kavramının büyük ölçüde din ile örtüşen bir yapı arz ettiği bilinen bir vakıdır. Millet kavramı sözlüklerde din, şeriat, tarikat gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Kâmus-u Türkî’de “din” ve “millet” kavramları aynı anlamda kullanılmaktadır. Kamus-ı Türkî’ye göre “millet”, bir “din”e bağlı çeşitli ırk ve dile mensup toplulukların ortak adıdır; İslam milleti gibi. Anadolu coğrafyasında Türklerin İslamlaşması ile batı Hristiyanlığını gerileterek yerleşmesi, başka bir ifade ile Anadolu topraklarını vatan edinmeleri, paralel süreçlerde gerçekleştiği tezi kabul gören bir görüştür. Bu sebeple Türklerde millet bilincinin gelişmesi İslam’dan ayrı düşünülemez. Bu çerçevede Avrupa edebiyatında “Türk oldu” tabiri ile “Müslüman oldu” tabiri eş anlamda görülebilmektedir. Sezai Karakoç’un millet anlayışı büyük ölçüde bu minval üzerine oturduğu düşünülmektedir. Modern Türkiye’nin Doğuşu ’nu yazan B. Lewis’e göre “Türk” tabiri, fiziki antropolojik özellikleri bakımından Türk ırkından olmalarına rağmen Çuvaş ve Gagavuzlar Müslüman olmadıkları için, hiçbir zaman onlar için uygun görülmemiştir (Lewis, 2000, s. 8).

Batıda Avrupa’da milliyetçilik ideolojisinin İmparatorluk yapılarını rahat bölmek için geliştirilen ve büyük ölçüde desteklenen akımların, Selçuklu-Osmanlı müktesebatı üzerinde kurulan genç cumhuriyet devletinde de ideolojik bir üst kimlik çatısı olarak karşılık gördüğü tarihi verilerle desteklenmektedir. Ancak cumhuriyetin başından beri Türkiye’de ana toplumsal akımın gövdesini oluşturan muhafazakâr çevrelerde, biyoloji ve fiziki antropoloji kavramları ile temellenen bu milliyetçilik yorumuna, ciddi itirazlar yükselmeye başlamıştır. Mehmet Akif, Nurettin Topçu, Necip Fazıl gibi aydınlar üzerinden ete kemiğe bürüne bu itirazlar daha sonra Sezai Karakoç, İsmet Özel gibi şair ve düşünürler tarafından İslami dozu daha da arttırılarak, büyük bir özgüvenle savunulmuştur. Anılan Şair ve düşünürlerin itiraz sesleri ve temel argümanları 2000’li yıllardan sonra devletin karar alıcı otoriteleri tarafından şaşılacak bir hızla karşılık bulduğu gözlemlenmektedir. Bu hızlı kabul edilmiş gerisinde Türkiye’nin, bir ulus-devlet olarak Dünya sisteminin veya küresel dalgaların etkisinde, karşısında var olma veya pratik siyaset kavramı ile “beka” sorunu ile karşı karşıya kalmasıyla doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Türk toplumunun ana toplumsal gövdesi ile devletin resmi ideolojisi arasında Cumhuriyet döneminde açılan makas veya “bel kırıklığı” anılan şair ve düşünürler tarafından erken fark edilen bu durum, bir yüzyıl geçmeden devletin üst karar alıcıları tarafından da kabul edilmiş ve pratik siyasette uygulama alanı bulmuştur.

Karakoç milleti modern literatürdeki anlamından ziyade, geleneksel anlamında kullanmaktadır. O, Milleti İslam anlayışına göre, aynı inancı paylaşan insanların şuurlu topluluğu olarak görmektedir. İslam Medeniyeti ve kültürünün bin dört yüzyıl boyunca bizi yaşatan ve gönendiren bir millet anlayışını geliştirdiğini ileri sürmektedir. Karakoç milleti, büyük ölçüde Kur’an ve İslam tecrübesi çerçevesinde ele almakta; özellikle batıda fiziki antropoloji kavramları ile temellenen, biyolojik olarak ırka dayalı milliyet anlayışını ilkel/primitif olarak nitelendirmektedir (Karakoç, Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği, 2012, s. 56). Sezai Karakoç milleti medeniyet ile birlikte ele almaktadır. “Hiçbir zaman millet ve medeniyet mefhumlarını birbirinden ayırmayınız. Milleti medeniyetsiz düşünmeyiniz. Kendi medeniyeti olmayan bir millet, millet olamaz” (Karakoç, Çıkış Yolu III , 2011, s. 18-9).

İslam’ın millet anlayışının evrensel mesajlarına dikkat çeken Karakoç, Kur’an’da bütün insanların, Hz. Âdem’in soyundan geldiği iddiasının, sadece bir mit olmadığını; onların din karşısında, hak ve sorumluluklar bakımından eşit düzlemde ele alındığına işaret etmektedir. Karakoç Kur’an terminoloji ışığında “İslam milleti ve küfür milleti” diye ikili bir millet anlayışının varlığına vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede kendi millet anlayışında ırk, kan, renk, dil ve gelenek gibi farklılıkları inkâr etmediğini; milletin meydana gelişinde, ortaya çıkışında esas faktörün inanç, şuur, irade ve ortak gelecek ülküsü gibi kavramların olduğunun altını çizmektedir (Karakoç, Yitik Cennet, 2013, s. 79).

Medeniyet kavramı ekseninde millet kavramının şekillendiğini, Türk milleti denilen olgunun büyük ölçüde İslam medeniyeti çerçevesinde geliştiğini belirten Karakoç, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e geçiş sürecinde batının radikal modernleştirme politikalarının etkisinde oluşan yeni devlette uygulanan politikaların toplumsal bütünlüğümüzü bozan sorunlara yol açtığına dikkat çekmektedir. Aynı minvalde Nurettin Topçu’nun düşüncelerine tesadüf etmek mümkündür. Ona göre, “ruhi hayatımızın zirvesi, dini tasavvurların zirvesidir. İslam dininin milletimizin kuruluşunda en büyük rolü oynadığını biliyoruz” (Topçu, Kültür Ve Medeniyet, 2010, s. 57). Bu çerçevede 1940’lerden sonra gelişen, Türk Müslüman kültürüne cumhuriyet döneminde ihanet edildiği, İstiklal Marşının işaret ettiği hedeflerin rafa kaldırıldığı tezi Sezai Karakoç tarafından da güçlü bir şekilde savunulduğu görülmektedir. İslam kültürünün Türk toplumundaki ana akım olma

özelliğinden dolayı bahse konu olan eleştirilerin haklılığı sonuçta, aydınlar arasında gerek sağ ve gerekse solda “yerli bir duruş” sahiplerini genişletmiştir. Şerif Mardin’e göre, “kültürde yerlilik taraftarlığı Türk sağında olduğu kadar Türk solunda da egemen olan en güçlü kültürel akım olarak ortaya çıktı” (Mardin, Türk Modernleşmesi, 2011, s. 4).

“Bir medeniyetin toplumuna millet denir. Osmanlı Devleti dağıldıktan sonra kurulan suni devletçiklerin akıbeti yasadıkları kriz bugün ortadadır. Bizim ülkemizde de aynı sorun vardır. Irk esası dahi esas alınsa sınırlarımızın dışında birçok ırkdaşımız kalmıştır. Irk değil de milleti daha geniş anlamda medeniyetin bir toplumu olarak aldığımız zaman, sınırlarımızın dışında kalan büyük topluluklar zaten milletimizin parçalarıdır. Ülkemizdeki Kürt sorununun ve Ortadoğu’da yaşanan bunalımların kaynağında millet anlayışını yanlış tarif yapmamızdandır”. (Karakoç, Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği, 2012, s. 88).

Karakoç, yaklaşık bir asırlık ömrünü Türkiye’nin kültürel, ekonomik, siyasi ve hatta askeri gücünü Selçuklu-Osmanlı dönemindeki ihtişamlı günlerine, dünyada hak ettiği saygın konumuna ulaşması için sarf ettiği bilinmektedir. Dünyalık olarak görülen makam, mevki, çoluk çocuk, mal mülk gibi işlerde gözü olmadığı, bunlara 86 yıllık ömründe tenezzül etmediği, kendisine verilen “Kültür ve Sanat Büyük Ödülü” nü de posta ile adresine gönderilme şartına bağladığı kayıtlara geçmiştir². Bir bakıma Karakoç’un bu durumu Cenap Şahabettin’in Elhan-ı Şita şiirindeki ilk dizelerde anlatılan duyguyu çağrıştırmaktadır. Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş..., Eşini gaib eyleyen bir kuş gibi karlar, Geçen eyyâm-ı nevbaharı arar..., Ey kulübün sürûd-i şeydâsu, Ey kebûterlerin neşideleri, O baharın bu işte ferdâsı, Kapladı bir derin sükûta yeri Karlar...” (Şahabeddin, 1438 H., s. 2). Karakoç’un zihin dünyasında Selçuklu-Osmanlı dönemi ilkbaharın renga renk, ıslıl ıslıl ihtişamlı güzel günleri; batı etkisine girilen cumhuriyet dönemini ise kış mevsiminin sessiz, sert geçen, özgür kuşlar için hayatın imkânsızlaştığı, çorak günleri hatırlattığı düşünülmektedir. Türkiye’nin çıkış yolu bulması veya geleceğinin güvenli bir hatta ulaşması için hayatını sarf eden Karakoç’un durumu, Cenap Şahabettin’in şiirinde, “Eşini kaybeden kuşun karlı bir günde sağa sola doğru çırpınışı” metaforu ile ifade edilebilir. “Büyük insanlar, kendilerini değil milletlerini yaşamışlardır. Büyük insan, milletin cevheridir.” Görüşünü beyan eden Karakoç’un bu düşüncelerine paralel olarak İsmet Özel de “benim şiirlerimdeki birinci tekil şahıs Türkiye’dir”, “benim şiirlerimde ben olarak geçen her şey Türkiye’dir” ifadesini kayda geçmektedir (Özel, <http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr>, 2019).

Sezai Karakoç’un çıkardığı dergilerde bazı eserleri yayımlanan İsmet özel, “Güvenlik Hattı İslam Olmadıkça” başlıklı yazısında Sezai Karakoç ile birebir örtüşen bu alandaki görüşünü net bir şekilde ifade etmektedir:

“...Türkiye’de yaşayan insanlar olarak güvenlik hattımızın İslam olabileceğine daha yeni yeni akıl erdirebiliyoruz... Türk toplumunun şirazesinin İslam olduğuna dair anlayışa bugün yarım yamalak ulaşabildik. Yarım yamalak diyorum, zira toplumumuzda Müslümanlığı vurgulayarak öne çıkan kesim dâhil herkes İslam’ın hayatımızdaki “sine qua non” - olmazsa olmaz- yeri konusunda yeterli bilgi ile donanmamış... Oysa Türkiye’de insanlar arasındaki ideolojik farklar arızidir. Bu topraklarda bir milliyetin yaşıyor olmasının ön şartıdır İslamiyet. Devlet varlığının- hani laik devlet falan diyorlar ya - mayasını da Müslümanlık oluşturuyor. ... Belki yavaş işleyen zihnimizin kaçınılmaz sonucu bu. Ama aynı cehalette ısrar edilecek olursa bugün kaybedeceğimiz sadece zaman değil. Artık bir toplum ve bir devlet olarak mevcudiyetimizi kaybetme tehlikesi karşısındayız. İslam bizim için güvenlik hattıdır... Özel’in dikkat çektiği tehlikenin ciddiyeti 2000’li yıllardan sonra devlet otoritelerince anlaşıldığı görülmektedir (Özel, Tahrir Vazifeleri, 2009, s. 334-35).

Karakoç Türkiye’nin çıkış yolu bulması için bilim ve çağın teknolojisine de değer veren, kendi kimlik ve kişiliğini koruyan, manevi değerlerini diri tutan yeni bir

² Sezai Karakoç’un kişilik özelliklerine dair Turan Karataş’ın Ece Ayhan ve Cemal Süreyya’dan aktardıklarına bakılabilir.

federasyonu gerçekleştirmek olarak görür. İstikbali garantilemenin yolu olarak, ne yapıp yapıp, yeniden büyük devlet olmak gerektiğine inanan Karakoç, ırkçılık etkisiyle uzaklaştırılmış kitleleri bir araya getirmenin yolunun bu olacağına inanmaktadır (Karakoç, Yapı Taşları Ve Kaderimizin Çağrısı II Başyazılar, 2011 , s. 185).

“Osmanlı Döneminde bir millettik... Ancak, bu millet, 19. yüzyılda Avrupa’da geliştirilen ve sonra da İslam dünyasına sıçratılıp onu parça parça eden (nation) kelimesinin karşılığı olan millet değildir. Batıdaki millet kavramı, daha çok bir ırka veya dile bağlı bir topluluğu ifade eder. Dar görüşlü bir kavramdır. Oysa İslam düşünce ve yaşantısında, millet kavramı, ırka veya dile bağlı bir kavram değil, İslam medeniyetinin organik toplumuna verilen addır. ... Asıl millet, aynı ideale sahip insanların meydana getirdiği toplumdur. Medeniyet ve insanlık idealleri topluluğunun adıdır” (Karakoç, Edebiyat Yazıları II Dışımızın Zarı, 2016, s. 16).

Büyük ölçüde düşüncelerini Mehmet Akif ve Yahya Kemal üzerinden temellendiren Karakoç, onlar için şu fikirleri ileri sürmektedir: “Yahya Kemal, imparatorluğu, medeniyetimizi tarih çerçevesinde tespit etmeye, onun büyüklüğünü anıtlara yazmaya, bilanço yapılırken en üstün bir değerlendirmeye onu gözler önüne sermeye çalışır. Mehmet Akif’in aktüel açıdan baktığı topluma o tarih açısından bakmış ve milletimizin tarih içindeki büyüklüğünü doğuran terkip ruhuna ermiştir. Bu klasik altın çağımızı taptaze bir fırçayla günümüze taşımasındaki başarısı, gelecek Türk şiirinin vazgeçilmez temel taşlarından, tarihi temel taşlarından biri yapmıştır Yahya Kemal’in şiirini” (Karakoç, Edebiyat Yazıları II Dışımızın Zarı, 2016, s. 52).

Milliyetçilik ideolojisinin amaç ve sonuçları bakımından Avrupa’daki durumu ile Osmanlı coğrafyasındaki durumunun tamamen aksi istikamette seyrettiğine dikkat çeken Karakoç’a göre, Avrupa’da, milliyetçilik bir birleşme sebebi idi. Çünkü küçük küçük parçalar, bu sayede birleşip bir devlet, bir halk oldular. Almanya böyle doğdu. İtalya böyle doğdu. Yani ayrı olanlar nasyonalizm sayesinde birleştiler Batı’da”. Bölgemizde ise bu durum, ayrılma sebebi oldu. (Karakoç, Gün Saati Günlük Yazılar IV, 2011, s. 286-87).

Avrupa’dan aldığımız millet mefhumundan kendi millet anlayışımıza dönmeyi öneren Karakoç, “aslımıza dönmediğimiz takdirde, kendi milletimizin geçmişte ortaya koyduğu o büyük gerçeği idrak etmedikçe, geleceğe emin adımlarla yürüyemeyeceğimizi, ileri sürmektedir. “Avrupa’dan gelen ve ırkçılık esasına dayanan millet mefhumu artık çürümüştür, bir işe yaramaz. Milletle vatanın, birbirinden ayrılmaz bir bütün şeklinde sınıksız birbirine kenetlenmiş tarihî coğrafyada meydana geldiğini anlamak için, önce, kendi millet anlayışımıza sarılmamız” (Karakoç, Çıkış Yolu III , 2011, s. 22-23). Buna benzer görüşler Tanpınar üzerine çalışan Dellaloğlu’nda da tesadüf etmek mümkündür. Ona göre, Bütün modernleşmeler trajiktir. Sürekli kendisi olmak ile başkası olmak arasında keskin kararlar almak zorundadırlar. Osmanlı-Türk modernleşmesi, bir bakıma kendimizden utanmanın hikâyesi olarak trajik bir zeminde gerçekleşmiştir (Dellaloğlu, 2013, s. 36).

Karakoç, Türk milleti kavramının oluşumunda tarihi, coğrafi özel durumları hesaba katmasına rağmen genel, soyut İslam düsturu içinde ele almaktadır. Ortadoğu üzerine yaptığı açıklamalarda şu değerlendirmede bulunmaktadır: “Ne Bağdat sadece Arap’ındır, ne Şam. Ne de İstanbul sadece bizimdir. Hepsinin hepsinde, göz nuru, emeği ve kanı vardır”. Ortadoğu halklarını soyut ve genel olarak İslam üst kimliği içinde, “İslâm Milleti” kavramı ekseninde ele almaktadır. (Karakoç, Çıkış Yolu III , 2011, s. 165-7).

Sezai Karakoç’un Diriliş Düşüncesi

Diriliş düşüncesinde Karakoç, bir taraftan öznenin, kendi varoluş kaygısını, geriliminin altını çizerken, öbür tarafta ise öznenin ancak bir cemaat yaşamı içinde varlık kazanabileceğinin önemini vurgulamaktadır. Bu cemaatten kasıt öncelikli olarak

Türkiye'deki İslam toplumu ve devletine işaretler birçok metninde, satır aralarında görülebilmektedir. Buradan da çerçeveyi daha da genişleterek “İslam Federasyonu” kavramı çerçevesinde diğer İslam ülkelerini, hatta bütün dünya insanlarını kuşatan evrensel bir kurtuluş reçetesini de hesaba kattığı görülmektedir. Bu çerçevede batı medeniyetinin tilsimini yitirdiğini, miadını doldurduğunu ve insanları özgürleştirmekten çok köleleştirdiğinin altını çizen Karakoç, gelecekte bir bakıma zorunlu olarak batıdaki insanların da tek kurtuluş, özgürlük yolu olarak İslam'ı göreceğine dair fikirlerini gür bir seda ile dillendirmektedir. Metinlerinde en çok üzerinde durulan kavramların başında “medeniyet”, “İslam medeniyeti” gelmektedir. Ona göre, “İslam'ın çağımızda yeniden canlanan misyonu, iç içe geçen iki hedefi yüklenmiştir: bu misyonun birinci perspektifi Müslümanların kurtuluşu, ikinci perspektifi genel olarak insanın, insanlığın kurtuluşudur. Müslümanların kurtulması demek, insanlığın kurtulması için çalışacak büyük bir bölümün kurtulması demektir. Müslümanları bağlayan manevi ve maddi zincirler çözüldüğü gün, bütün insanlık, kölelikten kurtuluş dönemine hazır olmalıdır. İnsanlık yeni bir döneme ayak basmış olacaktır” (Karakoç, Sütun Günlük Yazılar II, 2011, s. 436). Ona göre “İslam, Doğunun başı ve önderi olarak Batıyı da yola getirecek tek hakikatin sahibidir (Karakoç, İslamın Dirilişi, 2005, s. 13).

Kur'an-ı Kerim bize sadece kişiye emreden, kişiye buyuran kurallar getirmemiştir. İnsana bir toplum düzeni de önermektedir... Topluma da bir hayat düzeni önermektedir. Toplum diri olmadan, bir kişinin kendi basına dirilişini bulması son derece zordur. Bunu gerçekleştirebilen de çok azdır. Kişi, toplumda çok daha mükemmel bir manevi hayata erecektir (Karakoç, Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği, 2012, s. 27). Karakoç, yeni bir dünyanın kurulması ve yeni bir insanın doğması gününün gelip çattığını, bu insanın, Diriliş insanı ve ondan doğacak neslin, Diriliş nesli; bu neslin kuracağı toplumun Diriliş toplumu ve bu toplumun insanlıkta mayalandıracağı yeni hakikat uygarlığı atılımının, Diriliş uygarlığı olacağına inanmaktadır (Karakoç, İnsanlığın Dirilişi, 2013).

Toplumların gelişmesinde aydınların rolü inkâr edilemez. Nurettin topçu ve Necip Fazıl gibi düşünürlerin “güzideler topluluğu” olarak niteledikleri aydınlar topluluğunun önemini Karakoç da çoğu metninde vurgulamaktadır. Diriliş düşüncesinde yeniden İslam medeniyetini diriltmek için Karakoç aydına üç görev yüklemektedir. Birincisi Yunus Emre'den mülhem “kendini bilmek”, ikincisi İslam'a işaret olarak “Doğu”yu bilmek ve üçüncüsü de batıdaki teknik, teknolojik pratik gelişmeleri kuşatmak için “Batı”yı bilmek gerektiğini ileri sürmektedir. Bu çerçevede Karakoç'un diriliş düşüncesinin bir taraftan verili, aktüel dünyaya dayandığını, öbür taraftan tamamen gerçek dünya ile sınırlı kalmadığını, idealist metafizik unsurları da kuşatan bir yapıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Bu iki zıt kutup arasında Karakoç, hadiste işaret edilen “vasat ümmet” görüşüne uygun olacak şekilde ifrat ve tefritten uzak orta yolu önermektedir. İslam medeniyeti olarak nitelediği Osmanlı'yı bu bakımdan doğu ve batıyı hem coğrafi olarak kuşatmış hem de düşünsel, estetik, mimari ve sanat olarak kuşatmış başarılı bir örnek olarak görmektedir.

Ona göre, “Nasıl Hıristiyanlık Sami bir ırkın ortasından çıkmakla beraber bütün Latin, Cermen ve anglo-sakson dünyasının malı olmuşsa, İslam da, Arabistan'da doğmakla beraber bütün bir Türklük, Acem, Hint, Afrika dünyasının malı olmuştur. İslam medeniyetini sadece Arap medeniyeti gibi görmeyi, kötü niyete bağlamaktadır. İslam Medeniyeti Arap'ın olduğu kadar Türk'ün de, Müslüman Hintlinin de medeniyetidir” (Karakoç, Sütun Günlük Yazılar II, 2011, s. 340).

Karakoç her fırsatta gösterişten uzak, sahici ve kalıcı bir anlayışın başta düşünce, bilim ve sanat planından gönül ve ruh planına doğru bir dirilişin inşasının gerekliliğini vurgulamaktadır. “Diriliş, kendini yeniden yaşama girişimi olarak ortaya değer koyma eylemidir” (Karakoç, Diriliş Muştusu, 2012, s. 19). “Diriliş Akımı, bir yaşama tarzı

davasıdır. ... Diriliş, bir ayrılışın, İslam'dan ayrılışın sona erışı, bir kavuşmanın, ona yeniden kavuşmanın başlayışıdır. ... Diriliş, bir düşüşten çıkış ve kurtuluştur. Acı deneylerden sonra, varoluşun gerçek anlam ve amacına dönüştür Diriliş” (Karakoç, Diriliş Muştusu, 2012, s. 21-22).

Karakoç dirilişi, geçmişin tekrarı değil, geçmişle bağını kuvvetlendiren, eskimez bir yeniliği özünde barındıran yeni bir oluş olarak nitelemektedir. Metafizik temelin, tazelenişinden başlayarak, tarihî perspektifi yenileme, hakikat doğrultusunda erdemın insanda mayalanmaya başladığı bir öz değişimi olarak görmektedir. (Karakoç, İnsanlığın Dirilisi, 2013, s. 137). Benzer görüşlerin izini Topçu'da da görülebilir. “yeni nizamı hayatımızın her sahasına getirecek kuvvet Anadolu'nun toprağından, İslam'ın nurundan, insanlığın beş bin yıllık hikmet ve ilminden ilham ve hayat alacak, Anadolu'da yeni bir kültür ve medeniyetin doğuşunu müjdeleyecektir (Topçu, Kültür Ve Medeniyet, 2010, s. 67).

Mesnevi'den çıkış noktasını alan, Eski İran Edebiyatı gücüne ermeyi hedef bilen bir edebiyat. Gazali'den, Muhyiddin-i Arabî'den yola çıkan düşünce ve ilim. Büyük mutasavvıf ve velilerden yola çıkan ruh hayatı. İşte bu diriliş olmadıkça, İslâm Âlemi dirilemez. İslâm Âlemi dirilmedikçe de insanlık dirilemez (Karakoç, Çağ ve İlham II, 2012, s. 13).

“Biz iki yüz yıldan beri kendi misyonumuzu kaybetme ve giderek unutma yoluna girdiğimiz için, büsbütün, hiçbir türlü düzelme ve eski gücümüzü bulma imkânına kavuşamıyoruz. Kendi misyonumuzu tekrar bulmadıkça, kendi misyonumuzu, görevimizi üstlenmedikçe, hiçbir zaman eski gücümüze kavuşamayacağız, eski gücümüze kavuşamadığımız takdirde de mutlaka tarihten silinip, yok olup gideceğiz” (Karakoç, Çıkış Yolu III , 2011, s. 100). Bu görüşlere paralel olacak şekilde benzer değerlendirmeler Tanpınar da dolaylı olarak işaret edilmektedir. Huzur romanında geçen: “İstanbul'u tanımadıkça kendimizi bulamayız” ifadesiyle işaret edilen anlam “İslam” olsa gerek. İstanbul burada bir imge olarak “İslam” yerine kullanılmaktadır (Tanpınar, 1999, s. 168). CHP'de milletvekilliği yapan bir kişinin cumhuriyet döneminin modernleşme anlayışını, geleneği toptan inkâr etme, bilhassa geçmişle ilişki kurma biçimini bu düzlemde, estetik bir biçimde eleştirmesinin birçok rasyonel sebebi bulunmaktadır.

Sezai Karakoç'un Metinlerinde İslam Vurgusu

Tanzimat ile girilen batı eksenindeki Osmanlı-Türk modernleşme serüveninin edebiyat literatüründeki uç örneği Tefik Fikret'in “Haluk'un Defteri” şiir kitabında oğlu Haluk karakteri üzerinde geliştirilen kişiliğın karşısına Karakoç, Akif'in “Asım'ın Nesli” kitabının karakterine önerilen görüşleri koymaktadır. Akif çizgisinde batılılaşma karşısında yerli düşünceye, geleneğe ve asıl köklere vurgu yapmaktadır. Mehmet Akif üzerine yazdığı inceleme kitabında onun hakkını teslim babından, “boşuna yaşamadın, boşuna savaşmadın ve boşuna ölmedin”, diyerek Akif'in tutuşturduğu meşalenin düşmediğini elden ele dolaştığını beyan etmektedir (Karakoç, Mehmet Akif, 2016, s. 34). Bu minvalde benzer bir değerlendirmeyi Özel'de de görmek mümkündür. “Türk olmamızı Türk vatanına sahip çıkmamızla etle tırnak durumuna getiren İstiklâl Marşı'dır ve başka hiçbir metin değildir” (Özel, <http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr.>, 2019). Karakoç düşüncesinde kilit kavramlardan biri “diriliş” diğeri “İslam uygarlığı”, yer yer bu kavramın muadili olarak “İslam medeniyeti” kavramı öne çıkmaktadır. Karakoç, pratik eyleme vurgu yaptığıında “diriliş” kavramı, doktrin veya teoriye işaret ettiğinde ise “İslam uygarlığı” kavramı öne çıkmaktadır. İslam medeniyetinin tarihsel özellikleri bakımından eklektik, kuşatıcı, kapsayıcı özelliklerini göz ardı etmeksizin, bilhassa batı uygarlığının hem öncülü hem de karşısında ve üstünde kompleksiz, vakur bir şekilde savunmaktadır.

Bu yönüyle Karakoç'un metinleri, düşünceleri Batı uygarlığı karşısında İslam medeniyetinin inceliklerinin keşfedilmesi hususunda büyük bir külliyatı temsil etmektedir. Olgusal bir gerçeklik olarak 20. yüzyılın son üçte birlik diliminde yetişen İslami duyarlılığı olan bir kuşak aydınının yetişmesinde Karakoç'un elde ettiği mevki göz ardı edilemez.

“Kur’andan almalyız ilhamı asrın idrakine sunmalıyız İslam’ı” mealindeki Akif’in düşüncesine sadık kalarak Karakoç, kendi imkânları ile İslami düşünceyi yeniden formüle etmeye, İslam medeniyeti perspektifine yeni bir diriliş ruhu üflemeğe çabalamıştır. Diriliş muştusunu ahlaktan sanata, siyasetten ekonomik gündelik işlere kadar hayatın bütün alanlarında top yekûn bir İslami canlanışı çağrıştırmak üzere formüle ettiği görülmektedir. Akif o batış yıllarında, tam bir fikir kargaşalığı içinde, o korkunç tez enflasyonu içinde tek ve gerçek ve sağlam tezi bulmuştur. Ne, tarihi ve milleti inkâr demek olan batıya tapıcılık, ne ırkın taş devrine dönüş özlemindeki primitifliği ihya deliliği, ne durgun doğuculuk: İslam’ın yeniden dirilişi” (Karakoç, Sütun Günlük Yazılar II, 2011, s. 31) (Karakoç, Sütun Günlük Yazılar II, 2011).

Sezai Karakoç, “İslam bizim için yüzde yüz yerli kültürdür. Hatta tek yerli kültürümüz İslam’dır. Öbür kültürler ancak İslam ile uyuşabildikleri ölçüde katılabilmişlerdir maddi ve manevi kültür yapımıza” (Kara, Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi III. (Metinler/ Kişiler, 1994, s. 423). Tarihsel veriler dikkate alındığında Türklerin, Avrupa’nın veya dünyanın imrendiği İstanbul gibi şehirleri ele geçirme ve elde tutabilme imkânı ile Türklerin Müslüman oluşları arasında doğrudan ilişki kurulabilmektedir. Bu iddianın radikal bir motto söyleyiş biçimini hem Sezai Karakoç hem de İsmet Özel de görmek mümkündür. “Türklerin, Türklüklerini dahi ancak Müslüman oldukları sürece koruyabildiklerini ileri sürmektedirler”. Türk toplumunun kültürel kodları bakımından verili durum ya da olgusal gerçekliğin bu netlikte olmasına rağmen, batı karşısında gerileyen, bir bakıma yenilen siyasal örgüt veya devlet, kültür emperyalizmine, otokolonizasyona açık hale gelmiştir (Karakoç, İslamın Dirilişi, 2005, s. 20). Bu otokolonizasyonun en belirgin örneği, tarihi kültürel müktesebatımızla yazı değişmesi sebebiyle ilişki kuramaz hale gelmiştir.

Karakoç, “İslam’ın dirilişi” ifadesiyle büyük ölçüde, Asya ve Afrika kıtalarında büyük bir yekûn oluşturan Müslüman halkların kendi geleceklerini kurmaları için geçmişlerinin bilincine varmalarını kastetmektedir. Bir bakıma modern dünya sisteminin hegemonyasını kırmak ve aşmak üzere Karakoç’un idealize ettiği, Asya ve Afrika’da batı boyunduruğundaki halkların özgürleşmesi için önerdiği “İslam Tezi” nin dirilişinde aydınlara özel anlam atfedilmektedir (Karakoç, İslamın Dirilişi, 2005, s. 24).

“Biz bozgun dönemimizde iç muhasebemizi gereği gibi yapmadık. İlk başarısızlıklar, askeri yenilgiler olduğu için, ters taraftan, sebeplerden değil neticelerden, askeri ıslahatlardan başlamışız. Sonra yenilgiler sürünce, ona bitişik olan idareye el atmış, idari ıslahatlar yapmışız. Onun da elvermediği anlaşılınca, siyasi ıslahata, rejim değişikliğine başvurmuşuz. Fakat bunların hiçbiri imparatorluğun çatır çatır çökmesini önleyememiş ve biz bu hengâmede, anayurt parçasını güç bela kurtarmışız ve bütün bu ıslahatlarda da tek metodumuz, bizi yenenlere, düşmana benzemek olmuştur. Bu yüzden farkında olmadan, kendi kendimize düşman olmuşuz. Bütün bu ıslahatlar fayda vermeyince suçu kendi özümüzde bulmuş, bu kez, işi sosyal inkılâplara kadar götürmüşüz. Hâlbuki bir kere, işe ilkin dünya görüşünde, sonra sosyal yapıda, sonra eğitimde, sonra idarede, daha sonra da askeriyede olmak üzere düzeltmeler yapmakla başlanmalıydı. İşte biz, ise, başlangıçta, ruhtan değil vücut uçlarından başlamak ve sonunda da, ruhumuzun özünü imha edip yerine yabancı bir ruh tedarik etmek gibi hatalar işledik ve bugüne geldik” (Karakoç, Dirilişin Çevresinde, 2011, s. 192).

Karakoç, ta ortaokul, lise yıllarından takip ettiği ve hayatında ziyaret ettiği tek şairdir dediği Necip Fazıl için O, Cumhuriyet dönemimizin önde gelen aydınlardan

biridir. Bir neslin yetişmesinde, onun katkısı oldukça fazladır: “Necip Fazıl Kısakürek, ülkemizde, entelektüel planda, sadece bilim alanında değil, yaşama planında “İslam”ı gündeme getirenlerin öncülerindedir. Her ne kadar edebiyatımızda mistik eğilimler ve doğu-batı sentezi cinsinde yaklaşımlar önceden var olmuşsa da, İslam idealini tüm bir tez olarak alıp savunan kimse yoktu. Halk İslam’ı yaşıyordu kendi gücünce. Din alanını bilginleri vardı. Fakat entelektüel planda artık gizli açık başka tezler savunuluyordu. İşte Türkiye’de, entelektüellerin İslam’a dönüp bakmaları gerektiğini çağımızda ilk haykıran ve tezini sistemleştirmeye çalışan ilk O’ydu denebilir. İslam’ı çağımız insanı için de, gelecek zaman insanı için de yaşanacak bir hayat tarzı olarak seçmemiz gerektiğini söyledi. O, bunu bir bilim konusu gibi değil, canlı bir savaşımlık sekinde sürdürdü. Yani, İslam, O’nun için egzistansiyel bir sorundu. Var olmak ve yok olmak sorunuydu. Hem kendisi, hem toplum için. Bu yüzden, hem kendi nefsiyle, hem karşı düşüncelilerle savaştı. Bütün bunlar gözümüzün önünde oldu. Ve derken, bu egzistansiyel kaygı topluma aşılındı” (Karakoç, Gün Saati Günlük Yazılar IV, 2011, s. 256–7).

Karakoç’un İslam’ı zor zamanlardaki savunmasından dolayı Necip Fazıl’a verdiği payenin benzerini Mehmet Akif İnan, Türk şiirinde Osmanlı İslam bakiyesindeki coğrafyalara yer vermesiyle Karakoç’a layık görmektedir. “Sezai Karakoç’la birlikte şiirimize adeta yeni bir ufuk girdi. Bu ufuk İslâm’dı. Diyeceksiniz, ondan önceki kuşaklarda yok muydu? Vardı, ama değişik biçimde vardı. Üstat Necip Fazıl’da, Akif’te rastladığımız İslâmî yaklaşım Sezai Karakoç’ta çok daha değişik biçimde ifadesini buldu. Şimdi, diyebilirsiniz ki, Sezai Karakoç beynel-İslâm bir şair. Onunla birlikte bizim şiirimize ilk defa olarak İslâm coğrafyası girmiştir. Sezai Karakoç Mekke’yi, Medine’yi soktu şiirimize. Bağdat’ı, İskenderiye’yi, İstanbul’u soktu. Yani, İslâm coğrafyası şiirimizde yer aldı” (Ali Haydar Haksal, 1993 Kasım-Aralık, s. 61). Modern dünya nimetlerine dokunmaktan imtina eden, şeyhin huzurunda sakin bir derviş edasındadır Sezai Karakoç. Öyle bir derviş ki, bir ömür boyu İslâm Medeniyetinin dirilişini terennüm etmiş, yazılarında, şiirlerinde hep bu medeniyeti ayağı kaldıracak insanlığın yüzünü hecelemiştir. Bir gül medeniyetidir bu ısrarla üstünde durulan” (Bilge, 1993 Kasım-Aralık, s. 85). 48

Sonuç

Sezai Karakoç, modern dönem Türk fikir hayatında birçok alanda temayüz etmiş, günümüzün yaşayan en önemli şair ve fikir adamlarımızdan biridir. Şiir ve sanatının yanında toplumsal, siyasal alanda Türkiye’nin geleceğinin nerede olduğuna dair ileri sürdüğü fikir ve iddiayla, ortaya çıkardığı eserlerle Sezai Karakoç, Türk-İslam düşüncesinin yeniden biçimlenmesinde yeri zor doldurulur bir mevki elde etmiştir. Onun, hayatta iken fikir çevrelerinde elde ettiği üne çok az insan ulaşmıştır.

Sezai Karakoç’un gerek şiirleri ve gerekse diğer düşünce yazıları ile irtibat kuranların ilk çırpıda fark ettikleri onun, estetik duyarlılık ve etik sorumluluk düsturlarının yaşadığı hayatla birebir örtüşmektedir. Bir bakıma yaşadığını yazmış veya yazdığını yaşamış tutarlı bir fikir adamı, abidesi olarak gösterişten uzak, mütevazı bir hayat tarzına bütün hayatı boyunca sadık kalmıştır. İçerik bakımından şiir ve metinlerinde İslam düşüncesini yeniden diriltmek için onu nakış gibi işlemiştir. Bu yönüyle Türk-İslam düşüncesinin hem teorisyeni hem aksiyoneri olarak görülmektedir. Bu alanda yazdıkları görkemli bir külliyata ulaşmıştır.

Sanat anlayışı bilhassa şiiri biçimsel özellikleri bakımından ikinci yeni grubu içinde anılan Karakoç, bir taraftan batıyı öbür taraftan İslam özelinde doğuyu kuşatmış, içselleştirmiş bir düşünür olarak öne çıkmaktadır. İslam düşüncesinde öne çıkan İmam Gazali, Muhyiddin-i Arabî, Mevlana, Mehmet Akif, Said Nursi, Necip Fazıl, gibi

şahsiyetlerin düşüncelerine kendi metinlerinde yer yer atıflar göze çarpmaktadır. Batı ve doğu edebiyatında birçok düşünürle irtibatlı olmasına rağmen bu durum onun kendi özgünlüğüne gölge düşürmemektedir.

Türkiye'nin sosyolojik zeminini ve tarihini ustalıkla çözümlemiş, Türkiye'nin günümüzde dünya sistemi veya küresel ölçekli çok boyutlu saldırılar karşısında, kültürel güvenlik hattının nereden geçtiğine dair öne sürdüğü fikirler, Türkiye'nin ana toplumsal omurgası olan İslam'ın yeniden dirilişi hususunda geliştirdiği fikirler dikkate değerdir. Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli ve Mevlana'nın Moğol ve Haçlı Savaşlarıyla dağılan İslam âlemini kültürel olarak toplama ve Anadolu'nun dirilişini gerçekleştirme vazifesini, günümüzde bu davayı adanmış bir ömrü ile Karakoç'un üstlendiğini ileri sürebiliriz. Türkiye için kurtuluş ve çıkış yolunun kendi köklerine, aslına dönmeye bağlı olduğunu, Türklerin kendisi, yani Türk olarak kalabilme şartının dahi İslam'a bağlı olduğunu açıkça ifade etmektedir.

Osmanlı-Türk modernleşmesinde batılılaşma eksenindeki gelişmelere mesafeli durmuş, batının teknik, teknolojik üstünlüğü karşısında eziklik duygusu içinde yapılan çağdaşlaşma programlarının sakıncalarına dikkatle işaret etmektedir. Bunun en uç örneğinin dil devrimi ile gerçekleştiğini, bu devrimlerle kültürel hafızamızın silinmesinin yanında, Türklükten çıkma, İslam'dan uzaklaşma yoluna girildiğini, sonuçta toplumsal bütünlüğümüzü tehlikeye atacak sorunlarla karşı karşıya geldiğimizi belirtmektedir.

Karakoç bir parti lideri havasında, partinin pratik politik duruşunu, ilkelerini, programını vurgular gibi şunları önermektedir: “Kararlı olarak kendi medeniyetimize dönmeliyiz. Köklerimizi araştırmalı, milleti, medeniyetimizi, devleti, ülkeyi yeniden tarif etmeli ve ona göre şimdi yeniden doğan Türk-İslam ülkelerine de o görüşlerle yardımcı olmalıyız. Afrika'ya da öyle bakmalıyız. Kendi pazarımızı kurmalıyız. Kendi birliğimizi kurmalıyız. Ve kendi büyük medeniyetimizin yeniden dirilişini gerçekleştirmeliyiz. Bu milletimize Allah tarafından verilmiş bir görevdir. İnsanın, Allah'ın halifesi olması prensibinden doğan bir görevdir” (Karakoç, Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği, 2012, s. 60).

Önerdiği ideal hedeflerin zorluğunun farkında olarak, kutsal metinde duanız olmasaydı neye yarardınız mealindeki söze karşılık olacak şekilde şu ifadelerde bulunmaktadır: “Derim ki, evet, ben mucize bekliyorum. Ama hayal içinde değilim. Müslümanların içinde bulunduğu acı gerçeği haykırıp durarak, Allah'ın lütfedeceği, adeta mucize kadar büyük bir atılımı bekliyorum. Yok edilmek için her hile ve cebir ile aslından uzaklaştırılmış milletimden bir mucize kadar zor bir atılım bekliyorum. Kendine gelmesini, birleşip bütünleşmesini, çevresini, öteyi beriyi aydınlık gözlerle görmesini bekliyorum. Peygamberin ruhaniyeti adına, diri Kur'an'ın yüzü suyu hürmetine, Kutsal İslam inancı onuruna Allah'tan bir mucize bekliyorum. Böyle bir mucizeye layık olacak değişim ve diriliğe ermemizi gece ve gündüz Rahman ve Rahim olan Allah'tan umuyorum, bekliyorum” (Karakoç, Gündönümü, 1995, s. 13).

Hakikat medeniyeti olarak nitelediği İslam medeniyetinin dirilişi ile Türkiye'nin Selçuklu-Osmanlı dönemindeki ihtişamlı, her yönden zengin günlerine ulaşması arasında zorunlu bir ilişki kuran Karakoç, İslam ülkelerindeki sıkıntıların, hatta dünyada fiili olarak egemen olan sömürü, zulüm düzeninden dünya insanların kurtulma şartını da İslam medeniyetinin yeniden dirilişine bağlamaktadır. Bu konuda görev ve sorumluluğun birinci derecede Türkiye ve çevresindeki Osmanlı hinterlandındaki İslam ülkelerinde olduğunu beyan etmektedir. Aydınlanma felsefesinin insanı özgürleştirme ideali üzerine kurulan batı medeniyetinin ideallerinin tersi istikamette ilerlediğini, her alanda insanı araçsallaştırdığını, köleleştirdiğini vurgulayan Karakoç, insanı modern dünya köleliğinden

yeniden kurtarıp özgürleştirmek için Hakikat Medeniyetini yeniden diriltmek dışında bir yol görmemektedir. Dünyada batı medeniyetinin teknik, teknolojik olarak hâkim olmasına rağmen bu üstünlüğün onu kokuşmuş, çürümüş bir medeniyet olduğunu gölgeleyemediğini, İslam dışında başka bir alternatifin kalmadığının altını çizmektedir. Hayatın bütün alanlarında insanların düştüğü çıkmazlar karşısında, onları hakikate, dirilişe çağırılmaktadır. Karakoç'un çağrısına Türk toplumunda olduğu gibi, Türkiye devletinin otoriteleri, karar alıcıları tarafından da karşılık verildiği, 2006 yılında, 1979'dan bu yana her yıl kültür bakanlığınca verilen Kültür ve Sanat Büyük Ödülüne Karakoç layık görülerek tescil edilmiştir.

Kaynakça

- Abdulkerim Abdulkadiroğlu, N. A. (1991). *Mehmet Akif'in Kur'an Tefsiri Mev'za Ve Hutbeleri*. Ankara: Diyanet Şeri Başkanlığı Yayınları.
- Ali Haydar Haksal, A. G. (1993 Kasım-Aralık). Sezai Karakoç Adına Bir Oturum , Sezai Karakoç Özel Sayısı. *Yedi İklim Dergisi* 44-45, 61.
- Aytekin, A. (2016). Dünya Sisteminin Küresel Taarruzu Karşısında İsmet ÖZEL'de Dirilen Vatan Düşüncesi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 8(2), 217-228.
- Aytekin, A. (2017). *İsmet Özel Versus Dünya Sistemi*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Bilge, M. (1993 Kasım-Aralık). “Sezai Karakoç Şiiri Ve Düşüncesi Üzerine Bir Giriş Denemesi” . *Yedi İklim Dergisi, Sezai Karakoç Özel Sayısı/44-45*, 85.
- Dellaloğlu, B. (2013). *Modernleşmenin Zihniyet Dünyası: Bir Tanpınar Fetişizmi*. İstanbul: Ufuk Yayınları.
- Hobsbawm, E. (2006). *Milletler ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ayrıntı.
- Kara, İ. (1994). *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi III. (Metinler/ Kişiler*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Karakoç, S. (1995). *Gündönümü*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (1997). *Edebiyat Yazıları II,Disimizin Zarı*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (1998). *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2003). *Varolma Savaşı* (2 b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2005). *İslamın Dirilişi* (9. b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *Sütun Günlük Yazılar II* (6. b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *Yapı Taşları Ve Kaderimizin Çağrısı II Başyazılar*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *Çıkış Yolu III*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *Dirilişin Çevresinde* (6. b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2011). *Gün Saati Günlük Yazılar IV* (3 b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Çağ ve İlham II*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Çıkış Yolu I Ülkemizin Geleceği* (4. b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Diriliş Muştusu*. İstanbul: Diriliş Yayınları.

- Karakoç, S. (2013). *İnsanlığın Dirilisi* (10 b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2013). *Yitik Cennet*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2016). *Edebiyat Yazıları II Dişimizin Zarı* (6 b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2016). *Mehmet Akif* (20. Baskı b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2017). *Mevlana* (10 b.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Koçak, C. (2010). *Geçmişiniz İtina İle Temizlenir*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lewis, B. (2000). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Mardin, Ş. (2011). *Türk Modernleşmesi* (20. Baskı b.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özel, İ. (2009). *Tahrir Vazifeleri*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Özel, İ. (2010). *Toparlanın Gitmiyoruz I*. Ankara: Ebabil Yayınları.
- Özel, İ. (2019, Ocak Perşembe). <http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr>.
<http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr/Yazi.aspx?YID=1537&KID=75>.
- Özel, İ. (2019, Ocak 24). <http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr>.
<http://www.istiklalmarsidernegi.org.tr/Yazi.aspx?YID=1548&KID=72>.
- Smith, A. D. ((2010),). *Milli Kimlik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şahabeddin, C. (1438 H.). *Elhanı Şita*. İstanbul: TİYO.
- Tanpınar, A. H. (1999). *Huzur*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Topçu, N. (2010). *Kültür Ve Medeniyet* (5. Baskı b.). İstanbul: Dergah Yayınları.